

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania J. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu
o prawo do wypłaty emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 września 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1552/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł z ustawowymi odsetkami
za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia ubezpieczonemu
orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1552/21 Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 19 lipca 2021 r., sygn. akt X U 678/21 oddalając odwołanie J. D. w całości.

Wyrokiem z 19 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu z 2 marca 2021 r. i przyznał J. D. prawo do wypłaty emerytury z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od 1 lutego

2021 r. oraz zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504) w związku z art. 15a ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 520 ze zm.).

Sąd Apelacyjny uznał apelację za zasadną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że przepis art. 15a ustawy zaopatrzeniowej nie dotyczy ubezpieczonego, gdyż odnosi się on do żołnierza, który został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. Odwołujący się natomiast już w 1995 r. zakończył pełnienie służby wojskowej. Podobnie art. 18e ustawy zaopatrzeniowej nie dotyczy ubezpieczonego, gdyż odnosi się on do żołnierza, który został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po 31 grudnia 2012 r.

Ubezpieczony pobiera przyznaną decyzją z 14 grudnia 1995 r. emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru i przy ustalaniu wysokości tego świadczenia nie zostały zaliczone żadne „cywilne” okresy ubezpieczenia.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że pojawiające się w orzecznictwie sądów rozbieżności w zakresie zastosowania art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w przypadku żołnierzy, którzy podobnie jak ubezpieczony, pobierają emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru bez doliczenia okresów składkowych - zostały ostatecznie rozstrzygnięte w najnowszej uchwale Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21, LEX nr 3274620. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy jednoznacznie wyjaśnił, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej

w związku z art. 7 ustawy zaopatrzeniowej). W uzasadnieniu powołanej uchwały stwierdzone też zostało, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej” użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił przedstawione powyżej stanowisko.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w części, w jakiej Sąd drugiej instancji zmienił wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości- a to, przepisu art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, a w szczególności sformułowania w nim zawartego „emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a” ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych - w kontekście wzajemnej relacji wskazanych przepisów i ich stosowania, w sytuacji analogicznej do sytuacji Pana J. D.

Ponadto, pełnomocnik odwołującego się podniósł, że w niniejszej sprawie istnieją rozbieżności w orzecznictwie sądów, wskazując przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21.

Ponadto, w ocenie strony skarżącej, w niniejszej sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące ustalenia czy ubezpieczony, który jest w analogicznej sytuacji, jak odwołujący się, wiedząc, że z uwagi na przysługującą mu emeryturę wojskową ograniczoną do 75% jej wymiaru, podejmując po zakończeniu

służby i podjęciu wypłaty emerytury, pracę na podstawie umowy o pracę, powinien odprowadzać składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe wiedząc, że nie otrzyma on świadczeń z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz czy w takiej sytuacji po stronie organu rentowego nie powstanie korzyść powodująca bezpodstawne wzbogacenie?

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (w zw. z tym, że nie spełnione zostały przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania, o oddalenie skargi kasacyjnej w całości, ponadto, wniósł o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz ZUS w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący

wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr

864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zagadnienie przedstawione przez stronę skarżącą nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, które uzasadniałoby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Pełnomocnik skarżącego nie sformułował pytania o wykładnię przepisów prawa, czy też treść norm prawnych, pyta się natomiast o to, co odwołujący się „powinien zrobić” w kontekście obowiązujących przepisów prawnych. Nie jest to jednak pytanie o obowiązek prawny odwołującego się, ale swoiste pytanie o wytyczne postępowania. Tego rodzaju pytanie nie może stanowić istotnego zagadnienia prawnego, które uzasadniałoby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zwłaszcza, że obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne wynika z przepisów prawa, które określają, kiedy on powstaje. Natomiast pytanie o bezpodstawne wzbogacenie po stronie organu rentowego jest pytaniem wręcz absurdalnym, bowiem składki na ubezpieczenia społeczne nie są zobowiązaniami o charakterze cywilnoprawnym, do których można by było stosować przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecnictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz

przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W niniejszej sprawie rozbieżności w orzecznictwie i wątpliwości interpretacyjne, na które powołuje się strona skarżąca, zostały już rozstrzygnięte uchwałą Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022, nr 6, poz. 58), na co słusznie zwrócił uwagę Sąd drugiej instancji. W uchwale tej przesądzono, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego. Zestawianie przez pełnomocnika odwołującego się wyroków, które zapadły przed wydaniem przedmiotowej uchwały z tą uchwałą, jak również wyroku Sądu pierwszej instancji, wydanego w niniejszej sprawie, z wyrokiem Sądu drugiej instancji świadczy jedynie o tym, że nie rozumie on, na czym polega rozbieżność w orzecznictwie.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[SOP]

[ms]